EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 19. 6. 2024
COM(2024) 625 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Slovenska

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 625 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Slovenska

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97[1], a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241[3], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Európskou úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra pomáha dosiahnuť hospodársku a sociálnu obnovu a vykonávanie udržateľných reforiem a investícií, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci EÚ a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

---

1 Ú. v. EÚ L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(2) Cieľom nariadenia REPowerEU[4], ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je postupne ukončovať závislosť EÚ od dovozu ruských fosílnych palív. Pomohlo by to dosiahnuť energetickú bezpečnosť a diverzifikovať dodávky energie do EÚ, pričom by sa zároveň zvýšila miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Slovensko pridalo do svojho národného plánu obnovy a odolnosti novú kapitolu REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU.

(3) Komisia 16. marca 2023 vydala oznámenie s názvom „Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030“[5], ktoré má slúžiť ako podklad pre rozhodnutia v príslušných oblastiach politiky a má vytvoriť rámcové podmienky pre zvyšovanie miery rastu. V oznámení sa konkurencieschopnosť vymedzuje na základe deviatich navzájom sa posilňujúcich faktorov. Spomedzi týchto faktorov sa prístup k súkromnému kapitálu, výskum a inovácia, vzdelávanie a zručnosti a jednotný trh javia ako kľúčové politické priority pre reformy a investície, ktoré majú vyriešiť súčasné výzvy v oblasti produktivity a zároveň upevniť dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov. Komisia 14. februára 2024 na toto oznámenie nadviazala, keď vydala výročnú správu o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti[6]. V správe sa podrobne opisujú silné stránky a výzvy na európskom jednotnom trhu z hľadiska konkurencieschopnosti a na základe deviatich identifikovaných faktorov konkurencieschopnosti sa sleduje ročný pokrok.

(4) Komisia 21. novembra 2023 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2024[7], čím odštartovala cyklus európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2024. Európska rada 22. marca 2024 schválila priority uvedeného prieskumu sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 21. novembra 2023 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2024, v ktorej Slovensko určila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny, ktoré Rada prijala 12. apríla 2024, ako aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2024, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý Rada prijala 11. marca 2024. Komisia 16. januára 2024 prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Slovenska na rok 2024.

(5) Dňa 30. apríla 2024 nadobudol účinnosť nový rámec EÚ pre správu hospodárskych záležitostí. Rámec zahŕňa nové nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97. Zároveň zahŕňa aj zmenené nariadenie (ES) č. 1467/97 týkajúce sa vykonávania postupu pri nadmernom deficite a zmenenú smernicu 2011/85/EÚ o rozpočtových rámcoch členských štátov[8].

---

4 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

8 Nariadenie Rady (EÚ) 2024/1264 z 29. apríla 2024, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1467/97 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku (Ú. v. EÚ L 2024/1264,

Cieľmi nového rámca sú udržateľnosť verejného dlhu a udržateľný a inkluzívny rast, ktorý sa má dosiahnuť postupnou fiškálnou konsolidáciou, ako aj reformami a investíciami. Podporuje preberanie zodpovednosti zo strany členských štátov s dôraznejším zameraním na strednodobý horizont, sprevádzané účinnejším a koherentnejším vykonávaním. Každý členský štát by mal Rade a Komisii predložiť národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. Národné strednodobé fiškálno-štrukturálne plány obsahujú fiškálne, reformné a investičné záväzky členského štátu, ktoré sa vzťahujú na plánovací horizont v trvaní štyroch až piatich rokov v závislosti od bežnej dĺžky mandátu národného zákonodarcu. Trajektória vývoja čistých výdavkov[9] v národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch by mala byť v súlade s požiadavkami nariadenia (EÚ) 2024/1263 vrátane požiadaviek na to, aby verejný dlh najneskôr do konca obdobia úprav dosiahol alebo si udržal hodnoverne klesajúci trend alebo aby zostal na obozretnej úrovni pod 60 % HDP a aby deficit verejných financií v strednodobom horizonte dosiahol a/alebo si udržal referenčnú úroveň pod 3 % HDP. Ak sa členský štát zaviaže uskutočniť príslušný súbor reforiem a investícií v súlade s kritériami stanovenými v nariadení (EÚ) 2024/1263, obdobie úprav sa môže predĺžiť najviac o tri roky. V snahe podporiť prípravu týchto plánov má Komisia [21. júna] 2024 poskytnúť členským štátom usmernenia týkajúce sa obsahu plánov a následných výročných správ o pokroku, ktoré budú musieť predložiť, a v súlade s článkom 5 nariadenia (EÚ) 2024/1263 im zašle technické usmernenia týkajúce sa fiškálnych úprav (referenčné trajektórie a prípadne technické informácie). Členské štáty by mali predložiť svoje strednodobé fiškálno-štrukturálne plány do 20. septembra 2024, pokiaľ sa daný členský štát a Komisia nedohodnú na primeranom predĺžení tejto lehoty. Členské štáty by mali podľa potreby zabezpečiť zapojenie národných parlamentov a konzultácie s nezávislými fiškálnymi inštitúciami, sociálnymi partnermi a inými vnútroštátnymi zainteresovanými stranami.

(6) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2024 ďalej vyvíja a kopíruje pritom vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány pomáhajú účinne riešiť všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020, 2022 a 2023 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(7) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Slovensko predložilo Komisii 29. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala rozhodnutie o

---

30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) a smernica Rady (EÚ) 2024/1265 z 29. apríla 2024, ktorou sa mení smernica 2011/85/EÚ o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov (Ú. v. EÚ L 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

9 Čisté výdavky v zmysle vymedzenia v článku 2 nariadenia Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 (Ú. v. EÚ L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Čisté výdavky sú výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov; ii) diskrečných príjmových opatrení; iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie; iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou; v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska[10], ktoré bolo zmenené 14. júla 2023 na základe článku 18 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241 s cieľom aktualizovať maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu, ako aj s cieľom zahrnúť kapitolu REPowerEU[11]. Uvoľnenie splátok je podmienené rozhodnutím Komisie prijatým v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, že Slovensko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(8) Slovensko 24. apríla 2024 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2024 a svoj program stability na rok 2024 v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1466/97. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2024 zohľadňujú aj polročné správy Slovenska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(9) Komisia 19. júna 2024 uverejnila správu o Slovensku na rok 2024[12]. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Slovensko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2023, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Slovenska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Slovenska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

(10) Komisia vykonala v súvislosti so Slovenskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011. Hlavné zistenia posúdenia, ktoré vykonali útvary Komisie v súvislosti s makroekonomickou zraniteľnosťou Slovenska na účely uvedeného nariadenia, boli uverejnené v marci 2024[13]. Komisia 19. júna 2024 dospela k záveru, že na Slovensku existujú makroekonomické nerovnováhy. Slovensko čelí najmä zraniteľným miestam, pokiaľ ide o nákladovú konkurencieschopnosť, saldo zahraničného obchodu, trh s bývaním a dlh domácností, ktoré pretrvávajú aj napriek určitým nedávnym zlepšeniam, pričom politické opatrenia ešte neboli prijaté. Slovensko bolo v roku 2023 predmetom hĺbkového preskúmania a jeho zraniteľné miesta podľa posúdenia nepredstavovali makroekonomické nerovnováhy, keďže sa očakávalo ich zmiernenie v strednodobom horizonte. Tieto zraniteľné miesta sa zmiernili, ale nie tak rýchlo, ako sa očakávalo pred rokom. Okrem toho sa zdá, že zlepšenia sú cyklické a štrukturálne zraniteľné miesta sú zakorenené, pričom sa neprijímajú politické opatrenia. Vysoký deficit bežného účtu sa minulý rok zlepšil, ale očakáva sa, že zostane viditeľne záporný, čo povedie k tomu, že pretrvá výrazne záporná čistá medzinárodná investičná pozícia. Jadrová inflácia sa ukázala menej pružná, než sa očakávalo, a zostala nad priemerom eurozóny, zatiaľ čo jednotkové

[10] Vykonávacie rozhodnutie Rady z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

[11] Vykonávacie rozhodnutie Rady zo 14. júla 2023, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska (ST 11205/2023 INIT, ST 11205 2023 ADD 1).

[12] SWD(2024) 625 final.

[13] SWD(2024) 84 final.

náklady práce naďalej rastú viac ako u väčšiny obchodných partnerov. Neočakáva sa, že by tieto cenové a nákladové tlaky v tomto alebo budúcom roku výrazne poľavili, čo by mohlo brániť zlepšovaniu konkurencieschopnosti a obchodnej bilancie. Poskytovanie pôžičiek domácnostiam v priebehu rokov výrazne rástlo a v roku 2023 sa v dôsledku poklesu hypotekárnych úverov spomalilo. Ceny obytných nehnuteľností klesli, ale stále sú mierne nadhodnotené a očakáva sa, že opäť vzrastú, keďže ponuka bývania je naďalej obmedzená. Dopyt po bývaní podporujú politické intervencie, ako sú nedávno zavedené príspevky na hypotéky, ktoré brzdia transmisiu menovej politiky a sú fiškálne nákladné. Fiškálna úprava sa oneskorila a predpokladá sa, že vysoký deficit verejných financií sa tento rok zhorší, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v rokoch 2024 a 2025 zvýši napriek priaznivému rastu HDP, čo vytvára tlak na rast domáceho dopytu. Celkovo politické opatrenia nepostačovali na riešenie zistených zraniteľných miest, čo prispelo k ich zakoreneniu. Fiškálna úprava by prispela k zníženiu jadrovej inflácie a posilneniu zahraničnej pozície, ako aj k obmedzeniu rastu verejného dlhu. Takáto úprava by sa mala opierať o začatie postupu pri nadmernom deficite. Potrebné sú aj opatrenia na zlepšenie cenovej a necenovej konkurencieschopnosti a na zníženie rizík súvisiacich s trhom s bývaním a hromadením dlhu domácností, a to aj vytvorením fungujúceho trhu s nájomným bývaním.

(11) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat[14], sa deficit verejných financií Slovenska zvýšil z 1,7 % HDP v roku 2022 na 4,9 % HDP v roku 2023, zatiaľ čo verejný dlh klesol z 57,7 % HDP na konci roka 2022 na 56,0 % HDP na konci roka 2023. Komisia v súlade s tým, čo uviedla v usmerneniach týkajúcich sa fiškálnej politiky na rok 2024[15], prijíma prvý krok k tomu, aby sa na jar 2024 začali postupy pri nadmernom deficite na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023 v súlade so súčasnými právnymi ustanoveniami. Komisia prijala 19. júna 2024 správu podľa článku 126 ods. 3 ZFEÚ[16]. V tejto správe sa posudzovala rozpočtová situácia Slovenska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2023 presiahol referenčnú hodnotu 3 % HDP. V správe sa dospelo k záveru, že na základe tohto posúdenia a po zvážení stanoviska Hospodárskeho a finančného výboru zriadeného podľa článku 126 ods. 4 ZFEÚ Komisia zamýšľa v júli navrhnúť začatie postupu pri nadmernom deficite, a to tak, že odporučí Rade, aby prijala rozhodnutie podľa článku 126 ods. 6, v ktorom stanoví existenciu nadmerného deficitu na Slovensku.

(12) Rada 12. júla 2022 odporučila Slovensku[17], aby v roku 2023 zabezpečilo obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod úroveň strednodobého rastu potenciálneho produktu[18], pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Slovensko by zároveň malo byť pripravené

---

14 Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 4. 2024.

15 COM(2023) 141 final.

16 Správa Komisie vypracovaná v súlade s článkom 126 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, 19. 6. 2024, COM(2024) 598 final.

17 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2022 (Ú. v. EÚ C 334, 1.9.2022, s. 205).

18 Na základe prognózy Komisie z jari 2024 sa strednodobý rast potenciálneho HDP Slovenska v roku 2023 odhaduje v nominálnom vyjadrení na 12,4 % na základe desaťročnej priemernej reálnej potenciálnej miery rastu a deflátora HDP na rok 2023.

prispôsobiť bežné výdavky vyvíjajúcej sa situácii. Krajine bolo zároveň odporučené, aby zvýšila verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie. Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky[19] v roku 2023 v kontexte vysokej inflácie expanzívne, a to na úrovni 6,1 % HDP. Rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) predstavoval v roku 2023 expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 3,8 % HDP. To zahŕňa zníženie nákladov na cielené núdzové podporné opatrenia pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, o 0,2 % HDP. Zahrnuté sú tu aj nižšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (o 0,1 % HDP). Vyšší expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov než strednodobý rast potenciálneho produktu teda nebol spôsobený cielenou núdzovou podporou pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Expanzívny rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) spôsobili necielené núdzové opatrenia v oblasti energetiky, trvalé zvyšovanie miezd vo verejnom sektore a sociálnych dávok, vyššie výdavky na zdravotnú starostlivosť a zníženie sadzieb DPH na vybrané položky. Možno teda konštatovať, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2023 nebol v súlade s odporúčaním Rady. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ dosiahli v roku 2023 výšku 3,2 % HDP. Investície financované z vnútroštátnych zdrojov dosiahli v roku 2023 výšku 3,2 % HDP, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje ročný nárast o 0,8 percentuálneho bodu. Slovensko financovalo dodatočné investície z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ. Financovalo verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako napríklad investície do energetickej infraštruktúry a dopravy s nulovými emisiami a do energetickej efektívnosti budov, ktoré boli čiastočne financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ.

(13) Kľúčové projekcie v programe stability na rok 2024 možno zhrnúť takto. V makroekonomickom scenári, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy, sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 2,0 % v roku 2024 a na úrovni 3,1 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia podľa HICP by sa mala v roku 2024 pohybovať na úrovni 3,2 % a v roku 2025 na úrovni 4,4 %. Očakáva sa, že deficit verejných financií sa v roku 2024 zvýši na 5,9 % HDP a v roku 2025 sa zníži na 5,4 % HDP, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do konca roka 2024 zvýši na 58,6 % a do konca roka 2025 na 59,8 %. Predpokladá sa, že po roku 2025 sa deficit verejných financií postupne zníži na 5,2 % HDP v roku 2026 a zvýši na 5,5 % HDP v roku 2027. Návrat salda verejných financií pod referenčnú hodnotu pre deficit na úrovni 3 % HDP v

[19] Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politík, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu EÚ. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení (a bez núdzových opatrení súvisiacich s krízou spôsobenou ochorením COVID-19) a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie. Záporné (kladné) znamienko ukazovateľa znamená expanzívnu (reštriktívnu) fiškálnu politiku.

horizonte programu sa teda neplánuje. Na druhej strane sa predpokladá, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa po roku 2025 zvýši na 63,6 % v roku 2026 a na 67,8 % v roku 2027.

(14) V prognóze Komisie z jari 2024 sa predpokladá nárast reálneho HDP o 2,2 % v roku 2024 a o 2,9 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia podľa HICP sa má pohybovať na úrovni 3,1 % v roku 2024 a 3,6 % v roku 2025.

(15) V prognóze Komisie z jari 2024 sa v roku 2024 počíta s deficitom verejných financií vo výške 5,9 % HDP, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2024 zvýšiť na 58,5 %. Zvýšenie deficitu v roku 2024 odráža najmä pokračovanie existujúcich podporných opatrení súvisiacich s cenami energie a nové opatrenia, ktorými sa zvyšujú výdavky, ako sú trvalé zvýšenie vyplácaného 13. dôchodku, zvýšené výdavky na zdravotnú starostlivosť, vytvorenie nového ministerstva cestovného ruchu a športu, zmena školského zákona, ktorou sa zavádza právny nárok na prijatie do materskej školy pre deti staršie ako tri roky a zlepšujú sa práva detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, a zavedenie výkonnostných zmlúv na verejných vysokých školách. Na základe odhadov Komisie majú byť zámery fiškálnej politiky v roku 2024 reštriktívne so znížením o 1,4 % HDP.

(16) Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa očakáva, že z nenávratnej podpory (ďalej len „granty“) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v roku 2024 budú financovať výdavky vo výške 1,2 % HDP v porovnaní s 0,5 % HDP v roku 2023. Výdavky financované z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti umožnia realizovať vysokokvalitné investície a reformy na zvýšenie produktivity bez toho, aby mali priamy vplyv na saldo verejných financií a verejný dlh Slovenska.

(17) Rada 14. júla 2023 odporučila[20] Slovensku, aby zabezpečilo obozretnú fiškálnu politiku, a to najmä tak, že nominálne zvýšenie čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov[21] obmedzí v roku 2024 na najviac 5,7 %. Členské štáty boli vyzvané, aby pri plnení svojich rozpočtov na rok 2023 a príprave návrhov rozpočtových plánov na rok 2024 zohľadnili, že Komisia navrhne Rade, aby začala postupy pri nadmernom deficite na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že čisté primárne výdavky Slovenska financované z vnútroštátnych zdrojov sa v roku 2024 zvýšia o 6,2 %, čo je vyššia úroveň ako odporúčaná maximálna miera rastu. Tieto nadmerné výdavky presahujúce odporúčanú maximálnu mieru rastu čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 predstavujú 0,2 % HDP. V tejto súvislosti teda existuje riziko, že sa nedosiahne úplný súlad s odporúčaním Rady.

(18) Rada okrem toho odporučila, aby Slovensko prijalo opatrenia s cieľom čo najskôr v rokoch 2023 a 2024 ukončiť platné núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky a využilo súvisiace úspory na zníženie deficitu verejných financií. Rada ďalej spresnila, že ak by si opätovné zvyšovanie cien energie vyžadovalo nové podporné opatrenia alebo ich pokračovanie, Slovensko by malo zabezpečiť, aby sa zameriavali na ochranu

---

[20] Odporúčanie Rady zo 14. júla 2023, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2023 (Ú. v. EÚ C 312, 1.9.2023, s. 233).

[21] Čisté primárne výdavky sú vymedzené ako výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov bez i) diskrečných príjmových opatrení, ii) úrokových výdavkov, iii) výdavkov na cyklickú nezamestnanosť a iv) jednorazových a iných dočasných opatrení.

zraniteľných domácností a podnikov, aby boli fiškálne dostupné a aby sa nimi zachovali stimuly na úsporu energie. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa odhaduje, že čisté rozpočtové náklady[22] na núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky budú v roku 2023 na úrovni 2,1 % HDP, v roku 2024 na úrovni 0,4 % HDP a v roku 2025 na úrovni 0,0 % HDP. Konkrétne sa predpokladá, že zastropovanie cien plynu pre domácnosti zostane v platnosti aj v roku 2024. Ak by sa súvisiace úspory využili na zníženie deficitu verejných financií, ako to odporúčala Rada, tieto projekcie by v roku 2024 znamenali fiškálnu úpravu na úrovni 1,7 % HDP, zatiaľ čo čisté primárne výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov[23] predstavujú v danom roku reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,2 % HDP. Nepredpokladá sa, že núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky budú ukončené čo najskôr v rokoch 2023 a 2024. V tejto súvislosti teda existuje riziko, že sa nedosiahne súlad s odporúčaním Rady. Okrem toho sa nepredpokladá, že súvisiace úspory sa v plnej miere využijú na zníženie deficitu verejných financií V tejto súvislosti teda takisto existuje riziko, že sa nedosiahne súlad s odporúčaním Rady. Rozpočtové náklady na núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky zamerané na ochranu zraniteľných domácností a podnikov sa v roku 2024 odhadujú na 0,0 % HDP (0,0 % v roku 2023).

(19) Zároveň Rada Slovensku takisto odporučila, aby zachovalo verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečilo účinné čerpanie grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov sa v roku 2024 znížia na 3,0 % HDP (z 3,2 % HDP v roku 2023). Tento pokles je spôsobený tým, že sa končí programové obdobie 2014 – 2020 štrukturálnych fondov EÚ, pre ktoré boli finančné prostriedky k dispozícii do roku 2023. Okrem toho je to spôsobené aj odkladom dodania vojenského vybavenia na rok 2025. Vzhľadom na tieto dodatočné faktory sa dospelo k záveru, že verejné investície sú v roku 2024 v súlade s odporúčaním Rady. Na druhej strane sa očakáva, že verejné výdavky financované z príjmov z fondov EÚ vrátane grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v roku 2024 znížia na úroveň 2,0 % HDP z úrovne 3,2 % HDP v roku 2023. Tento pokles je spôsobený tým, že sa končí programové obdobie 2014 – 2020 štrukturálnych fondov EÚ, pre ktoré boli finančné prostriedky k dispozícii do roku 2023.

(20) Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, a z predpokladu nezmenenej politiky sa v prognóze Komisie z jari 2024 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2025 na úrovni 5,4 % HDP. Zníženie deficitu v roku 2025 odráža najmä vyššie príjmy v dôsledku vyššieho nominálneho HDP spôsobeného silnejšou infláciou. Pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2025 zvýšiť na 59,9 %. Obozretná fiškálna politika by mala prispieť aj k zníženiu jadrovej inflácie, ktorá je výrazne nad priemerom eurozóny a mohla by viesť k strate konkurencieschopnosti, ak bude pretrvávať, a aj k posilneniu zahraničnej pozície.

---

22 Údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na tieto opatrenia vrátane príjmov a výdavkov a prípadne po odpočítaní príjmov z daní z neočakávaných ziskov dodávateľov energie.

23 Tento príspevok sa meria ako zmena primárnych výdavkov verejnej správy bez i) prírastkového vplyvu diskrečných príjmových opatrení na rozpočet, ii) jednorazových opatrení, iii) výdavkov na cyklickú nezamestnanosť a iv) výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ vo vzťahu k strednodobej (desaťročnej) priemernej potenciálnej miere rastu nominálneho HDP vyjadrenej ako pomer k nominálnemu HDP.

(21) Daňovému systému Slovenska by mohol prospieť daňový mix, ktorý by viac podporoval rast – zvýšila by sa účasť na trhu práce a zároveň by sa podporila ochrana životného prostredia a fiškálna udržateľnosť a zlepšila by sa spravodlivosť. Zdaňovanie príjmu z práce vyjadrené ako percentuálny podiel celkových daní je v súčasnosti na úrovni 52,4 %, čo je piaty najvyšší podiel v EÚ. Slovensko má pomerne vysoké daňovo-odvodové zaťaženie osôb s nižšími príjmami, čo odrádza od účasti na trhu práce, pričom zdaňovanie príjmu z práce je menej progresívne, než je priemer EÚ. Na verejné príjmy a pracovné podmienky negatívne vplýva veľký rozdiel v daňových príspevkoch, príspevkoch na sociálne zabezpečenie a nedaňových povinných platbách medzi zamestnancami a samostatne zárobkovo činnými osobami, ktorá má za následok najvyšší podiel samostatne zárobkovo činných osôb, ktorých činnosť vykazuje charakteristiky závislej práce, v EÚ. Príjmy z periodických daní z nehnuteľností na Slovensku predstavujú len 0,4 % HDP, a zaostávajú tak za priemerom EÚ, ktorý je na úrovni 2,1 %. Tento rozdiel vyplýva zo slovenského systému zdaňovania podľa výmery, v rámci ktorého sa dane vypočítavajú na základe veľkosti nehnuteľnosti, a nie trhovej hodnoty, takže daňové príjmy stagnujú, zatiaľ čo ceny obytných nehnuteľností v posledných rokoch rástli. V oblasti environmentálneho zdaňovania dosiahlo Slovensko v roku 2022 pozoruhodne dobré výsledky, pričom prekročilo priemer EÚ v oblasti environmentálnych daní, a to v pomere k HDP aj ako podiel na celkových daniach. Bolo to však spôsobené najmä solídnymi príjmami z energetickej dane vyplývajúcimi z pomerne veľkej daňovej bázy. Naopak, príjmy z daní z dopravy, zo znečistenia a zo zdrojov boli pod priemerom EÚ, čo naznačuje potenciál posilniť uplatňovanie zásady „znečisťovateľ platí“. Napriek tomu, že daňová medzera na dani z pridanej hodnoty sa v posledných rokoch výraznému zmenšila, naďalej je nad priemerom EÚ. Slovensko ju však dokázalo od roka 2010 do roka 2021 výrazne znížiť pomocou povinného oznamovania všetkých domácich transakcií a transakcií v rámci EÚ zavedeného od roku 2014 spolu so širším uplatňovaním mechanizmu prenesenia daňovej povinnosti. Opatrenia na zefektívnenie daňového systému, systému príspevkov na sociálne zabezpečenie a systému nedaňových povinných platieb spolu s opatreniami na zníženie administratívnych nákladov a nákladov na dodržiavanie predpisov môžu zvýšiť verejné príjmy a podporiť fiškálnu udržateľnosť. V posledných rokoch Slovensko prijalo niekoľko necielených opatrení, ktoré môžu mať negatívny vplyv napríklad na ceny nehnuteľností a cenovú konkurencieschopnosť, čo vedie aj k nespravodlivému rozdeleniu zdrojov. Nedostatočná implementácia existujúcich preskúmaní výdavkov v rozpočtovom postupe navyše bráni realizácii identifikovaných úspor, ktoré by mohli byť prospešné pre verejné financie. Ďalšie zlepšovanie digitalizácie daňovej správy, najmä v oblasti elektronickej fakturácie a predvyplnených daňových priznaní, by okrem toho mohlo pomôcť pri odstraňovaní únikov v daňovom systéme, uľahčiť dodržiavanie daňových predpisov a znížiť náklady naň.

(22) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Očakáva sa, že tieto reformy a investície pomôžu účinne riešiť buď všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, alebo aspoň ich značnú časť. Vzhľadom na tento náročný časový rámec je nevyhnutné čo najskôr pristúpiť k účinnému vykonávaniu tohto plánu vrátane kapitoly REPowerEU, aby sa posilnila dlhodobá konkurencieschopnosť Slovenska využitím zelenej a digitálnej transformácie a aby sa zároveň zabezpečila sociálna spravodlivosť. Ak sa majú splniť záväzky plánu do augusta 2026, je nevyhnutné, aby Slovensko pokračovalo vo

vykonávaní reforiem a urýchlilo investície riešením vznikajúcich oneskorení a zároveň zabezpečilo účinnú správu vecí verejných a silné administratívne kapacity. Slovensko čelí rôznym prekážkam, ktoré bránia úspešnému vykonávaniu plánu obnovy a odolnosti, pričom hrozí, že viaceré veľké investičné projekty sa nezrealizujú. Realizácia investícií sa spomaľuje najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti, obnovy budov, dekarbonizácie priemyslu, ochrany prírody a hospodárenia s vodami. Navyše, niektoré prebiehajúce reformy, napríklad v oblasti krajinného plánovania, nenapredujú podľa plánu a môžu predstavovať ďalšie prekážky. Slovenská verejná správa trpí štrukturálne nízkou efektívnosťou a na jej rôznych úrovniach sa prejavuje nedostatok administratívnych kapacít na vykonávanie komplexných reforiem a investícií. Ďalšie prekážky, ktoré je potrebné riešiť, súvisia napríklad s verejným obstarávaním a zdĺhavými povoľovacími postupmi, ktoré spôsobujú značné oneskorenia. Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonanie plánu obnovy a odolnosti, naďalej treba systematicky zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany.

(23) Slovensko má v rámci strednodobého preskúmania fondov politiky súdržnosti v súlade s článkom 18 nariadenia (EÚ) 2021/1060 povinnosť preskúmať do marca 2025 svoj program, pričom zohľadní okrem iného výzvy identifikované v odporúčaniach pre danú krajinu na rok 2024, ako aj svoj národný energetický a klimatický plán. Na základe uvedeného preskúmania sa definitívne prideľujú finančné prostriedky EÚ, ktoré sú súčasťou každého programu. Slovensko dosiahlo pokrok vo vykonávaní politiky súdržnosti a Európskeho piliera sociálnych práv, ale medzi regiónom hlavného mesta a ostatnými regiónmi pretrvávajú značné regionálne rozdiely v hospodárskom a sociálnom rozvoji. Zásadný význam má urýchliť vykonávanie programu politiky súdržnosti a pokračovať vo vykonávaní priorít, na ktorých sa v ňom dohodlo a ktoré sú naďalej relevantné. Osobitne dôležité je posilniť administratívne kapacity miestnych, regionálnych a národných orgánov a zlepšiť partnerstvá a zodpovednosť, a to aj prostredníctvom intenzívnejšieho zapájania zainteresovaných strán občianskej spoločnosti. Ďalšie úsilie si bude vyžadovať posilnenie sociálneho a hospodárskeho začlenenia marginalizovaných rómskych komunít, pričom bude potrebné zlepšiť ich životné podmienky, zabezpečiť im prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornej príprave bez segregácie a podporiť ich integráciu na trhu práce. Zároveň treba dokončiť plánované investície do infraštruktúry pitnej vody a odpadových vôd. Kľúčom k zelenej transformácii sú navyše plánované investície do obehového hospodárstva, nakladania s odpadom a väčšej energetickej efektívnosti verejných a obytných budov. Rovnako dôležité zostáva dosiahnuť ďalší pokrok v rozvoji obnoviteľných zdrojov energie a dekarbonizácii hospodárstva. V rámci boja proti dlhodobej nezamestnanosti je potrebné posilniť aktívne politiky trhu práce. V tejto súvislosti sú kľúčové účinné systémy rekvalifikácie a vzdelávania dospelých. Na posilnenie rodovej rovnosti na trhu práce a v spoločnosti je napokon nevyhnutné poskytovať kvalitné a cenovo dostupné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve pre deti vo veku do 3 rokov.

(24) V kontexte strednodobého preskúmania programu politiky súdržnosti je vhodné venovať ďalšiu pozornosť potenciálu na zvýšenie investícií do udržateľného využívania prírodných zdrojov, najmä vzhľadom na nahromadené nezrealizované investície v tejto oblasti z predchádzajúceho programového obdobia. Slovensko by s cieľom podporiť transformáciu priemyslu mohlo využiť aj iniciatívu Platforma strategických technológií pre Európu v oblasti digitálnych technológií a špičkových technologických inovácií, čistých technológií, technológií efektívne využívajúcich zdroje a biotechnológií.

(25) Popri hospodárskych a sociálnych výzvach, ktorými sa zaoberá plán obnovy a odolnosti a iné fondy EÚ, Slovensko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim so súdnym a protikorupčným rámcom, s nedostatočnou transparentnosťou postupov verejného obstarávania a nedostatočnou hospodárskou súťažou v rámci neho, s trhom práce, nepostačujúcim dosahovaním základných zručností, nedostatočným začlenením a nízkou mierou účasti detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, ako aj s adaptáciou na zmenu klímy, ochranou prírodných zdrojov a rámcom obehového hospodárstva.

(26) Nedávne legislatívne zmeny, najmä zmeny Trestného zákona a zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry, sú zdrojom vážnych obáv v súvislosti s nezávislosťou a integritou systému súdnictva a presadzovania práva na Slovensku. Bez primeraných záruk hrozí, že tento vývoj oslabí kapacitu systému trestnej justície a účinnosť boja proti korupcii vrátane odrádzania od páchania trestnej činnosti v tejto oblasti a vyšetrovania a stíhania prípadov veľkej korupcie a podvodov. Hrozí, že na situáciu bude mať ďalší negatívny vplyv plánovaná reorganizácia policajných zložiek, ktoré sa špecializujú na boj proti korupcii (NAKA). Obavy navyše vyvolávajú aj nedávne odvolanie niekoľkých členov súdnej rady pred skončením ich funkčného obdobia a chýbajúce záruky, ktoré by zabezpečili jej nezávislosť. Tento vývoj môže ohroziť podnikateľské a regulačné prostredie Slovenska, a tým aj jeho konkurencieschopnosť.

(27) Roztrieštený systém správy a riadenia na Slovensku a slabá koordinácia medzi rôznymi úrovňami verejnej správy obmedzujú podnikateľské prostredie, a najmä schopnosť krajiny účinne vykonávať politiky a realizovať investičné projekty. Okrem toho poskytovanie kvalitných verejných služieb a finančná nezávislosť miestnej a regionálnej štátnej správy sú vo všeobecnosti na nízkej úrovni. To spolu s pokračujúcim využívaním zrýchleného legislatívneho postupu vedie k nedostatočnej predvídateľnosti regulačného rámca. Zároveň hoci cieľom plánu obnovy a odolnosti je zjednodušiť postupy verejného obstarávania na Slovensku, stále pretrvávajú výzvy spojené s nedostatočnou transparentnosťou a hospodárskou súťažou vo verejnom obstarávaní. Svedčí o tom napríklad skutočnosť, že v roku 2023 sa o 33 % zadaných verejných zákaziek uchádzal len jeden uchádzač. V dôsledku týchto výziev sa verejné obstarávanie nevyužíva dostatočne a strategicky na dosiahnutie dôležitých politických cieľov, čo brzdí pokrok smerom k zelenej a digitálnej transformácii a obmedzuje schopnosť Slovenska zlepšiť svoj hospodársky potenciál. Nedávno navrhnuté zmeny rámca verejného obstarávania a nové právne predpisy o strategických investíciách môžu ešte viac obmedziť transparentnosť a hospodársku súťaž vo verejnom obstarávaní a hrozí, že sa zredukujú primerané záruky, najmä v prípade rozsiahlych investícií.

(28) Relatívne vysoký podiel žiakov na Slovensku nedosahuje minimálnu úroveň spôsobilosti v základných zručnostiach v oblasti matematiky, čítania a prírodných vied. Z prieskumu Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj z roku 2022 vyplýva, že Slovensko patrí medzi krajiny s najhoršími výsledkami v základných zručnostiach – viac ako 30 % žiakov dosiahlo slabé výsledky v matematike a čítaní a klesol podiel žiakov s najlepšími výsledkami, čo brzdí dlhodobý inovačný potenciál a konkurencieschopnosť krajiny. Z výsledkov takisto vyplýva výrazný rozdiel v dosiahnutých výsledkoch v neprospech žiakov zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia vrátane žiakov z marginalizovaných rómskych komunít, z ktorých 62,6 % nedosiahlo základné zručnosti v matematike. To zodpovedá väčším rozdielom v slovenskom vzdelávacom systéme. Slovenský plán obnovy a odolnosti obsahuje mnoho opatrení v oblasti

vzdelávania, ale dostatočne sa nezameriava na zvýšenie podielu detí so základnými zručnosťami. Bolo by prospešné, keby sa vzdelávanie a odborná príprava pedagogických pracovníkov viac zamerali na podporu rozvoja základných zručností žiakov. Okrem toho učiteľské povolanie nie je dostatočne atraktívne na to, aby sa vyriešil nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, a existuje priestor na zlepšenie kvality vzdelávania a odbornej prípravy učiteľov a na zvýšenie dostupnosti pedagogických asistentov, ako aj možností partnerského učenia a mentorstva. Navyše existuje veľký potenciál zvýšiť účasti detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve (VSRD), a to zvýšením dostupnosti miest v zariadeniach VSRD a podnecovaním rodičov k tomu, aby ich využívali. Zatiaľ čo slovenský plán obnovy a odolnosti podporuje zvýšenie miery účasti detí vo veku od troch rokov, v roku 2023 sa na VSRD zúčastnilo len 1 % všetkých detí vo veku do troch rokov, čo je najnižšia miera účasti v EÚ. Zvyšovanie účasti na VSRD pomáha lepšie pripraviť deti na osvojovanie si zručností neskôr v živote, znižuje mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky a podporuje účasť rodičov, najmä žien, na trhu práce.

(29) Predpokladá sa, že čisté odstránené uhlíkové emisie v sektore využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva na Slovensku výrazne klesnú, čo naznačuje, že krajina do roku 2030 nedosiahne svoj cieľ vo výške –6 821 kt ekvivalentu CO_2 podľa nariadenia o LULUCF. To ide na Slovensku ruka v ruke s nedostatočným posudzovaním klimatických rizík a s problémami pri transformovaní informácií o klimatických rizikách do praktických riešení. S cieľom zvrátiť tento trend bude v nadchádzajúcich rokoch dôležité pokročiť v opatreniach na prispôsobenie sa zmene klímy vrátane riešení blízkych prírode a začleniť ich do príslušných vnútroštátnych politík, dokončiť zonáciu chránených prírodných oblastí a podporiť udržateľné využívanie prírodných zdrojov. Zároveň sú potrebné ďalšie politické opatrenia na podporu prechodu na obehové hospodárstvo. Hrozí, že Slovensko nesplní svoj cieľ pre rok 2025 týkajúci sa tuhého komunálneho odpadu, v prípade ktorého v roku 2020 ešte stále zaostávalo o 19,2 percentuálneho bodu za cieľovou úrovňou 55 % do roka 2025, ani svoj cieľ týkajúci sa odpadu z obalov, v prípade ktorého v roku 2020 zaostávalo o 5,3 percentuálneho za cieľom pre rok 2025, ktorým je úroveň 65 %[24]. Slovensku by prospelo vyššie zameranie odpadového hospodárstva na efektívne využívanie zdrojov, ktorým by sa obmedzilo skládkovanie a zvýšilo opätovné použitie komunálneho odpadu a odpadu z obalov, ako aj využívanie obehových materiálov v priemysle a stavebníctve.

(30) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada v roku 2024 odporučila členským štátom eurozóny, aby prijali opatrenia na splnenie odporúčania o hospodárskej politike eurozóny, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti. V prípade Slovenska odporúčania 1, 2 a 3 napomáhajú plneniu prvého, druhého, tretieho, štvrtého a piateho odporúčania pre eurozónu.

(31) Odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 premietnuté do odporúčaní 1 a 3 ďalej v texte vychádzajú z hĺbkového preskúmania Komisie a jej záveru o existencii nerovnováh. Politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú riešiť zraniteľné miesta, ktoré súvisia s trhom s bývaním, dlhom domácností a zahraničnou pozíciou.

[24] EEA a ETC/CE (2022). *Early Warning Assessment Related to the 2025 Targets for Municipal and Packaging Waste* (Hodnotenie v rámci včasného varovania týkajúce sa cieľov pre rok 2025 v oblasti komunálneho odpadu a odpadu z obalov) (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments).

Politiky uvedené v odporúčaní 3 pomáhajú riešiť zraniteľné miesta, ktoré súvisia s nákladovou konkurencieschopnosťou. Odporúčania 1 a 3 prispievajú k riešeniu nerovnováh aj k plneniu odporúčania pre eurozónu v súlade s odôvodnením 30,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Slovensko v rokoch 2024 a 2025 prijalo opatrenia s cieľom:

1. včas predložiť strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. V súlade s požiadavkami reformovaného Paktu stability a rastu obmedziť rast čistých výdavkov[25] v roku 2025 na mieru, ktorá je v súlade so znížením deficitu verejných financií smerom k referenčnej hodnote 3 % HDP stanovenej v zmluve a so zachovaním obozretnej úrovne verejného dlhu v strednodobom horizonte. Zefektívniť daňový mix, a to aj znížením množstva odrádzajúcich faktorov na trhu práce a intenzívnejším využitím potenciálu environmentálnych daní a periodických daní z nehnuteľností. Znížiť nákladné výdavkové opatrenia, a to aj vykonávaním preskúmaní výdavkov. Pokračovať v posilňovaní daňovej disciplíny, a to aj ďalšou digitalizáciou daňovej správy; znížiť riziká súvisiace s dlhom domácností podporou ponuky bývania a rozšírením trhu s nájomným bývaním;

2. zabezpečiť účinnú správu vecí verejných, posilniť administratívne kapacity na riadenie finančných prostriedkov EÚ, zrýchliť realizáciu investícií a zachovať dynamiku pri vykonávaní reforiem. Riešiť vznikajúce oneskorenia s cieľom umožniť nepretržité, rýchle a účinné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU, čím sa zabezpečí dokončenie reforiem a investícií do augusta 2026. Urýchliť vykonávanie programu politiky súdržnosti. V kontexte jeho strednodobého preskúmania sa naďalej zameriavať na dohodnuté priority, prijať opatrenia na lepšie riešenie investičných potrieb v rámci udržateľného využívania prírodných zdrojov a súčasne zvážiť príležitosti, ktoré na zlepšenie konkurencieschopnosti ponúka iniciatíva Platformy strategických technológií pre Európu;

3. posilniť účinnosť, nezávislosť a integritu justičného a protikorupčného systému, a to aj zabezpečením zavedenia primeraných záruk účinného vyšetrovania a stíhania prípadov veľkej korupcie. Zlepšiť konkurencieschopnosť a produktivitu, a to aj zabezpečením transparentnosti a hospodárskej súťaže v postupoch verejného obstarávania, podporovať dobrú správu vecí verejných a zlepšiť efektívnosť verejných výdavkov. Posilniť výučbu základných zručností vrátane výučby pre deti zo znevýhodneného prostredia, ako sú marginalizované rómske komunity, a zvýšiť dostupnosť a využívanie cenovo dostupného kvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pre deti vo veku do troch rokov. Posilniť zameranie odpadového hospodárstva na efektívne využívanie zdrojov a opätovné použitie komunálneho odpadu a odpadu z obalov, ako aj ochranu prírodných zdrojov začleňovaním riešení blízkych prírode a dokončením zonácie chránených prírodných oblastí.

V Bruseli

Za Radu
predseda/predsedníčka

[25] Podľa článku 2 bodu 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263 sú „čisté výdavky“ výdavky verejnej správy bez úrokových výdavkov, diskrečných príjmových opatrení, výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie, vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou, cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a jednorazových a iných dočasných opatrení.